

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1853

Vragen van de leden **Eerdmans** (JA21) en **Teunissen** (PvdD) aan de Ministers van Justitie en Veiligheid, voor Natuur en Stikstof en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over *het artikel «Nederland vormt belangrijke spil in illegale handel bedreigde diersoorten»* (ingezonden 26 maart 2024).

Antwoord van Minister **Van der Wal-Zeggelink** (Natuur en Stikstof), mede namens de Minister voor Medische Zorg (ontvangen 28 mei 2024). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 1426.

Vraag 1

Bent u op de hoogte van het artikel «Nederland vormt belangrijke spil in illegale handel bedreigde diersoorten»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is uw reactie op het onderzoek van SPOTS, Union for Conservation of Nature Nederland (IUCN), Bears in Mind en Earth League International (ELI) waaruit blijkt dat Nederland een belangrijke schakel vormt in de illegale wereldhandel in traditionele Chinese medicijnen (TCM) die ingrediënten bevatten van bedreigde plant- en diersoorten?²

Antwoord 2

Het onderzoek van SPOTS, IUCN, Bears in Mind en ELI («het onderzoek») maakt melding van een mogelijk bestaand crimineel netwerk gebaseerd in Nederland. Ik ben dankbaar dat de onderzoekers de NVWA hebben benaderd met de door hen verzamelde informatie. Dit heeft geleid tot de start van een strafrechtelijk onderzoek en de aanhouding van een verdachte door de

¹ De Telegraaf, 26 februari 2024, «Nederland vormt belangrijke spil in illegale handel bedreigde diersoorten», <https://www.telegraaf.nl/nieuws/188494855/nederland-vormt-belangrijke-spil-in-illegale-handel-bedreigde-diersoorten#:~:text=Uit%20het%20door%20ELI%20geleide,zoals%20de%20neushoorn%20en%20tijger>.

² Stichting Spots, 2024, «Unveiling criminal networks behind traditional medicine in the Netherlands», https://stichtingspots.nl/wp-content/uploads/2024/06/Unveiling-Criminal-networks-behind-traditional-medicine-in-the-netherlands1_compressed.pdf

Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de NVWA (NVWA-IOD)³. In het onderzoek wordt ook aangegeven dat dit criminele netwerk illegale goederen via andere EU-lidstaten de EU binnen smokkelt vanuit China. Het onderzoek richt zich niet op en doet geen uitspraak over de rol van Nederland in de illegale wereldhandel in TCM. Dat neemt niet weg dat de signalen uit het onderzoek alarmerend zijn en serieus genomen worden door de NVWA.

Vraag 3

Wat vindt u ervan dat Nederland een doorvoer- en bestemmingsland is van producten van onder meer neushoorns van wie de hoorns worden afgezaagd, tijgers die worden afgeschoten vanwege hun botten en pangolins die worden gedood vanwege hun schubben?

Antwoord 3

Wildlife crime en het verlies aan biodiversiteit, aantasting van dierenwelzijn en (dier)gezondheidsrisico's die deze vorm van criminaliteit met zich meebrengt, vind ik ernstig en onacceptabel. Het mogelijke criminele netwerk wordt in het onderzoek in verband gebracht met de smokkel van pangolinschubben en tijgerbotten, die illegaal via andere EU-lidstaten de EU worden binnengebracht. Het onderzoek identificeert een vraag naar deze producten binnen de EU. Dat signaal moet EU-breed worden onderzocht. Nederland zal hier in EU Enforcement Working Group aandacht voor vragen.

Vraag 4

Kunt u bevestigen dat er daarnaast signalen zijn van het gebruik van zogenaamde «vervangende dieren» voor TCM, waardoor steeds meer diersoorten onder druk komen te staan?

Antwoord 4

Ja, dit is mondiaal een zorg en hier is aandacht voor in CITES-verband.

Vraag 5

Kunt u bevestigen dat het onderzoek naar de omvang van deze illegale handel in Nederland en de EU, uitgevoerd door ELI, vorig jaar is overgedragen aan de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)? Wat is er sindsdien gebeurd om deze illegale handel tegen te gaan?

Antwoord 5

Ja, zie het antwoord op vraag 2. In het belang van de opsporing doet de NVWA-IOD geen uitspraken over lopende onderzoeken. Naast dit specifieke opsporingsonderzoek wordt er continue gezamenlijk toezicht gehouden en gehandhaafd door RVO, de NVWA en de Douane en worden opsporingsonderzoeken gedaan door de politie, het OM en de NVWA. Zo houdt de Douane toezicht aan de buitengrenzen van de EU. Dit toezicht richt zich op het binnen en buiten de EU brengen van (onder meer) CITES-beschermde soorten en producten van die soorten. De Douane heeft veel expertise op het herkennen van (producten van) CITES-beschermde soorten. Zo zijn er binnen de Douanemedewerkers opgeleid tot specialist in het controleren en determineren van de aangiften en zendingen waarbij er sprake kan zijn van (producten bevattende) CITES-beschermde soorten.

Vraag 6

Kunt u voor elke aanbeveling uit het onderzoek van SPOTS, IUCN NL, Bears in Mind en ELI uiteenzetten hoe u hier opvolging aan gaat geven?

Antwoord 6

In het onderzoekdocument worden negen aanbevelingen gedaan voor de Nederlandse overheid. Grotendeels zijn deze al onderdeel van de standaard werkwijze of de inzet de komende tijd van de betrokken overheidsinstanties belast met de bestrijding van wildlife crime. Hieronder zet ik dit per aanbeveling kort uiteen:

³ Nieuwsbericht 23 februari 2023 «NVWA-IOD houdt verkoper van producten met beschermde planten en dieren aan»

1. *Enhances the detection and interdiction of illegal TCM products and other illegally traded wildlife by allocating sufficient financial and human resources to relevant law enforcement agencies. (...).*
 → Zoals eerder aan uw Kamer gemeld zijn voldoende middelen en capaciteit en de afstemming ervan binnen de handhavingssketen cruciaal voor de aanpak van wildlife crime. Op dit moment knellen de beschikbare middelen en capaciteit van de NVWA en RVO met de inzet die nodig is door de toename van het aantal soorten dat beschermd wordt onder het CITES-verdrag, de kennisintensiviteit die dit met zich meebrengt en de bijbehorende toegenomen complexiteit van regelgeving. Ik verwijs u ook naar het antwoord op vraag 13 uit de beantwoording van vragen van de leden Van Esch en Wassenberg (5 september 2023, kenmerk 2023Z11324). Eventuele toekenning van aanvullende middelen voor handhaving van wildlife crime laat ik aan een volgend kabinet.
2. *Takes into account that there is a strong and complex convergence between the trade of illegal TCM products and other serious crimes (...).*
 → Hier ben ik mij bewust van en in strafrechtelijke onderzoeken wordt dit meegenomen.
3. *Implements the following motions passed in the Dutch House of Representatives relating to: Motion 1: Motion by members Vestering and Akerboom, 20th December 2022, which calls on the government to actively raise the danger of trade and use of TM and food supplements made from endangered species, in the interests of both public health and biodiversity, to be actively raised and included in possible revisions of relevant CITES and WHO documents, such as, for example, the revision of WHO guidelines for traditional food markets. Motion 2: Motion by members Vestering and Akerboom, 20th December 2022, which calls on the government to launch an awareness campaign on the dangers of IWT for biodiversity loss and public health.*
 → De als eerste genoemde motie is al uitgevoerd. Ik verwijs u voor de uitvoering naar de «Verzamelbrief Natuur» (23 juni 2023, kenmerk 33576–352) en beantwoording van vragen van het lid Van Esch (5 april 2023, kenmerk 2023Z04413). Voor de als tweede aangehaalde motie zal ik voortbouwend op al ingezette acties (die doorlopend plaatsvinden) en ook in samenhang met EU initiatieven op dit gebied een bewustwordingscampagne ontwikkelen over illegale handel in bedreigde dier- en plantsoorten. Zie ook het antwoord op vraag 13 in de beantwoording van vragen van de leden Van Esch en Wassenberg (22 januari 2024, kenmerk 2023Z19482).
4. *As part of its participation in the Big Cat Task Force raises attention to the role of TCM in the illegal trade of big cats as illustrated in CITES research.*
 → Nederland heeft deelgenomen aan de CITES Big Cat Task Force. De Task Force heeft onder meer maatregelen geïdentificeerd om – naast de CITES soortspecifieke maatregelen – de samenwerking tussen vraag, aanbod en transitlanden te versterken om de illegale handel in soorten grote katachtigen adequaat aan te pakken. Nederland blijft zich inzetten voor een goede inbedding van deze maatregelen binnen CITES. Zie ook het antwoord op vraag 6 uit de beantwoording van vragen van de leden Van Esch en Wassenberg (22 januari 2024, kenmerk 2023Z19482).
5. *As part of the awareness-raising campaign to be launched under Motion 2, also targets relevant groups including TCM retail shops (...).*
 → Bij de ontwikkeling van de campagne zal dit in ogenschouwen worden. De campagne kent verschillende onderdelen en doelgroepen en de Nederlandse inzet is zowel nationaal, Europees als internationaal. Zie ook het antwoord op vraag 13 in de beantwoording van vragen van de leden Van Esch en Wassenberg (22 januari 2024, kenmerk 2023Z19482).
6. *Implements the four priorities and proposed actions established in the EU Action Plan against Wildlife Trafficking, designed to address this complex problem (...).*
 → Zoals eerder aan uw Kamer gemeld (beantwoording van vragen van de leden Van Esch en Wassenberg, 5 september 2023, kenmerk 2023Z11324) is Nederland geïnteresseerd aan het herziene EU Action

Plan against Wildlife Trafficking. Over de inzet vindt afstemming plaats met de lidstaten en de Commissie. Voor de zomer zal ik uw Kamer informeren over de Nederlandse inzet m.b.t. de vier prioriteiten van het Action Plan.

7. *Takes a leading role during CITES consultations by advocating the current resolution on TM to be strengthened as also requested under Motion 1.*
 - In aanloop naar de internationale CITES-vergaderingen bekijkt en bespreekt Nederland in EU-verband alle onderwerpen en agendapunten. Daarna worden, alles in ogenschouw nemend, de prioriteiten voor Nederland bepaald.
8. *Recognizes the important role e-commerce is playing in the illegal wildlife trade and provides resources and capacity to address this type of criminal activity (...).*
 - De NVWA en RVO staan in contact met verschillende verkoop- of veilingwebsites om online illegale handel in (producten van) beschermde dieren en planten tegen te gaan. Dit behoeft blijvende aandacht gezien de ontwikkelingen en komst van nieuwe aanbieders.
9. *Proactively supports a global agreement to prevent and combat wildlife trafficking as currently discussed during the 32nd session of the United Nations Commission on Crime Prevention and Criminal Justice, in the form of an additional Protocol on illicit trafficking in wildlife to the United Nations Convention against Transnational Organized Crime (UNTOC).*
 - Nederland volgt de gesprekken hieromtrent met interesse. Er ligt op dit moment nog geen resolutie die een dergelijk protocol mogelijk maakt. Zodra de gesprekken hierover verder gevorderd zijn zal worden gekeken op welke wijze hieraan steun gegeven kan worden.

Vraag 7

Hoeveel mensen zijn er opgepakt en vervolgd naar aanleiding van dit onderzoek?

Antwoord 7

Op dit moment is er één handelaar aangehouden. De man wordt ervan verdacht TCM te verkopen waarin beschermde planten en dieren zijn verwerkt. Zie ook het antwoord op vraag 2.

Vraag 8

Wordt er nog vervolgonderzoek uitgevoerd, eventueel in samenwerking met andere Europese landen, gezien de bevinding dat de illegale producten vanuit Nederland over heel Europa worden gedistribueerd?

Antwoord 8

In het belang van de opsporing doet de NVWA-IOD geen uitspraken over lopende onderzoeken. Zie ook het antwoord op vragen 2 en 5.

Vraag 9

Kunt u bevestigen dat, zoals in het onderzoek naar voren komt, een groot deel van de klanten van deze illegale producten in Nederland woont?

Antwoord 9

In het onderzoek wordt aangegeven dat het mogelijke criminele netwerk dat in Nederland gebaseerd is klanten heeft binnen heel Europa. Door de NVWA-IOD wordt verder onderzoek gedaan. In het belang van de opsporing doet de NVWA-IOD geen uitspraken over lopende onderzoeken. Zie ook het antwoord op vragen 2 en 5.

Vraag 10

Bent u bereid uw aanpak van de binnenlandse handel in deze producten aan te scherpen? Zo ja, op welke manier gaat u dit doen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 10

De aanpak van wildlife crime (*illegal wildlife trade*) is een proces dat continue wordt aangescherpt, waarbij altijd rekening wordt gehouden met de meest actuele ontwikkelingen en inzichten en wordt ingezet op een zo effectief

mogelijke aanpak van de grootste risico's. De gegevens met betrekking tot de handel in beschermde dier- en plantensoorten worden periodiek geanalyseerd. Vervolgens worden aan de hand van deze analyse de risico's op illegale handel in beschermde dier- en plantensoorten in kaart gebracht. Daarna wordt door middel van een gezamenlijke interventiestrategie de handhavingsinzet bepaald om illegale handel in beschermde dier- en plantensoorten zo effectief mogelijk te bestrijden. Illegale handel in Traditionele Medicijnen (TM)⁴ gemaakt van beschermde soorten wordt hierin meegenomen en afgewogen tegen illegale handel in andere soorten en/of producten. Als de illegale handel in TM als groot risico voor de biodiversiteit naar voren komt uit deze analyse en indien de ernst en omvang daarom vragen, zal in de interventiestrategie aan de handhaving tegen deze handel meer prioriteit worden gegeven.

Vraag 11

Kunt u aangeven hoeveel illegale handel van (bedreigde) plant- en diersoorten de afgelopen jaren is onderschept in Nederland?

Antwoord 11

Nee, de hoeveelheid illegale handel is niet exact te kwantificeren, omdat het bij een inbeslagname kan gaan om verschillende aantallen, soorten producten en eenheden. Het aantal inbeslagnames van onder CITES beschermde dier- en plantensoorten en producten die daarvan zijn gemaakt, is terug te vinden in de reeks rapporten «*An Overview of seizures of CITES-listed Wildlife in the EU*» gepubliceerd door TRAFFIC⁵. EU breed gaat het hierbij met name om inbeslagnames van (plantaardige) medicinale producten en dit beeld komt overeen met wat er in Nederland onderschept wordt. In de TRAFFIC-publicaties worden de volgende aantallen Nederlandse inbeslagnames genoemd:

2019: 834

2020: 459

2021: 430

2022: 663

Ter illustratie, het gaat in deze vier jaar voornamelijk om inbeslagnames van producten met ingrediënten van de plant *Saussurea costus* (totaal 287 inbeslagnames) die in verschillende vormen of verwerkt in verschillende producten verhandeld wordt (hele worteldelen, drankjes, tabletten, etc.).

Vraag 12

Kunt u een inschatting maken van de totale omvang en de jaarlijkse groei van de illegale handel in wilde dieren en planten in Nederland? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 12

Nee, dit is niet in te schatten. Dat geldt wereldwijd en daarbij maakt Nederland onderdeel uit van de EU interne markt, waarin vrij verkeer van goederen is. De *United Nations Office on Drugs and Crime* (UNODC) heeft onlangs het derde *World Wildlife Crime Report*⁶ gepubliceerd met de nieuwste ontwikkelingen, trends en routes op basis van – ook door Nederland – gerapporteerde data. Inzichten uit dat rapport zullen ook meegenomen worden in het opstellen van de Nederlandse interventiestrategie. Zie ook het antwoord op vraag 10.

Vraag 13

Kunt u aangeven welke dieren voornamelijk slachtoffer worden van illegale dierenhandel?

Antwoord 13

Dieren kunnen levend, dood alsook verwerkt in verschillende producten, verhandeld worden, waardoor een exacte vergelijking niet mogelijk is. Als het gaat om aantallen inbeslagnames van CITES beschermde dieren worden over

⁴ De Nederlandse autoriteiten richten zich op Traditionele Medicijnen (TM)

⁵ www.traffic.org/publications/europe/

⁶ World Wildlife Report (unodc.org)

het algemeen genomen vogels, reptielen en zoogdieren, of producten die van deze dieren gemaakt zijn, het meest in beslag genomen (bron EU-TWIX).

Vraag 14

Kunt u zo concreet mogelijk aangegeven hoeveel budget er op dit moment uitgetrokken wordt om wildlife-criminaliteit te bestrijden?

Antwoord 14

Een concreet bedrag kan moeilijk bepaald worden, omdat bij verschillende organisaties de CITES-opdracht – waarbij de handhaving CITES het tegengaan van wildlife crime betreft – onderdeel uitmaakt van een grotere opdracht in het kader van natuur, flora en fauna of de aanpak van milieucriminaliteit. Dit geeft flexibiliteit, maar is ook een blijvend aandachtspunt. Zoals aangegeven in de Kamerbrief Beleidsreactie Dreigingsbeeld Milieucriminaliteit 2021 (Kamerstuk 2234 nr. 337, 8 juli 2022) is specifieke oormerking van budgetten binnen de diverse organisaties cruciaal voor adequate wildlife crime bestrijding.

Ik kan u het volgende beeld schetsen van de inzet van de verschillende organisaties op toezicht, handhaving en opsporing⁷ in het kader van CITES, zoals dat door deze organisaties aan mij is meegegeven:

Douane

De Douane heeft ongeveer 34 specialisten (zogenaamde vraagbaken Flora en Fauna) opgeleid die een groot deel van de tijd besteden aan het toezicht op CITES-regelgeving. Effectief komt dit neer op ongeveer 15–20 fte. Daarnaast wordt er landelijk 3 fte ingezet op CITES-beleid, 2 fte voor CITES data-analyse bij het Douane Landelijk Tactisch Centrum en 2 fte bij het douanelaboratorium.

Het onderwerp «flora en fauna» waar CITES onderdeel van is, is ook ingebed in elke generieke controle die de Douane uitvoert. Als de controlerend ambtenaar een controle uitvoert op bijvoorbeeld reizigersbagage, kijkt deze douanemedewerker ook naar CITES beschermde soorten. Treft de douanemedewerker bij zo'n controle CITES beschermde soorten aan, dan schakelt hij/zij een vraagbaak Flora en Fauna in. Deze vraagbaak neemt de determinatie van de soort en de verdere afwikkeling van de zaak voor zijn/haar rekening.

RVO

Bij RVO is de CITES bestuursrechtelijke handhaving belegd en de inbewaring-/inbeslagname van goederen of specimen. De inzet hierop is als volgt:

- 15 fte bestuursrechtelijke handhaving;
- 7,5 fte inbeslag- en in bewaringname;
- 5 fte voorlichting en preventieve handhaving.

NVWA

Binnen NVWA is het domein Natuur (inspectie en expertise) en de IOD actief op CITES. Het Domein Natuur heeft ongeveer 38 fte beschikbaar voor de bestrijding van wildlife crime, tezamen met de onderwerpen invasieve exoten, EU houtverordening en het Nagoya protocol. Voor de NVWA-IOD geldt dat de capaciteit niet gelabeld is en de inzet op CITES onderdeel uitmaakt van de aanpak van milieucriminaliteit.

OM

Voor het OM geldt dat het Functioneel Parket als specialistisch onderdeel zich richt op de bestrijding van fraude, milieucriminaliteit en criminele geldstromen, waaronder CITES. Er is daarbij geen specifiek gelabelde capaciteit voor CITES. De medewerkers werkzaam binnen het domein milieu kunnen allen in beginsel met dergelijke zaken belast worden.

Politie

Bij de politie is de aanpak van CITES gerelateerde overtredingen en misdrijven onderdeel van de politiemilieutaak. De politie geeft aan dat het inrichtingskader voor deze taak op dit moment 406 fte opsporingscapaciteit

⁷ De vergunningverlening en andere CITES implementatietaken zijn buiten beschouwing gelaten.

(intelligence, tactische opsporing en expertise) omvat en gemiddeld 2 milieuagenten per basisteam (334 fte) die zich tenminste 75% van hun inzetbare tijd met de politiemilieutaak bezighouden. Naar aanleiding van de aanbevelingen in een drietal rapporten⁸ voert het korps sinds 2023 een strategie uit om de bezetting van deze capaciteit zo snel mogelijk in overeenstemming te brengen met die formatie. Per onderzoek wordt beoordeeld welke specifieke competenties nodig zijn voor een doelmatige opsporing en wordt op basis hiervan een onderzoeksteam samengesteld uit 1 een of meerdere uitvoeringsorganisaties in deze Landelijke Milieukamer.

Vraag 15

Kunt u zo concreet mogelijk aangeven hoeveel van dit totale budget wordt ingezet voor de opsporing van de handel die gedreven wordt door de vraag voor traditionele (Chinese) medicijnen?

Antwoord 15

Nee, dit is niet aan te geven. Zie ook mijn antwoord op vraag 14.

Vraag 16

In hoeverre bent u, naar aanleiding van dit onderzoek, van plan om meer middelen uit te trekken om wildlife-criminaliteit tegen te gaan?

Antwoord 16

Zie het antwoord op vraag 6 bij aanbeveling 1.

Vraag 17

Hoe bent u van plan de controles op illegale dierenleveringen aan te scherpen?

Antwoord 17

Zie het antwoord op vraag 10.

Vraag 18

Kunt u bevestigen dat deze illegale producten vaak samen met legale producten worden vervoerd en dat dit het voor opsporingsambtenaren moeilijker maakt te identificeren wat legaal en wat illegaal is? Zo ja, hoe bent u van plan de controles op dit soort illegale producten inzichtelijk te krijgen en aan te scherpen?

Antwoord 18

Ik kan bevestigen dat legale en illegale producten in een deel van de gevallen samen vervoerd worden. De moeilijkheid om legale van illegale producten te onderscheiden hangt van verschillende factoren af en is variërend. Het samen vervoeren is een dergelijke factor. De expertise van de medewerkers van politie, douane en NVWA is daarbij van groot belang en het op peil houden van die expertise is een continu proces, evenals de eventuele inzet van nieuwe methoden en technieken. Zie verder ook het antwoord op vraag 9 van de beantwoording van vragen van de leden Van Esch en Wassenberg (5 september 2023, kenmerk 2023Z11324).

Vraag 19

In hoeverre bent u van plan contacten met buitenlandse collega's te intensiveren, bijvoorbeeld in landen die onderdeel zijn van de «Nieuwe Zijderoute», om deze illegale dierenhandel te bestrijden?

⁸ «De markt de baas. Een verkenning naar ervaren knelpunten in de aanpak milieucriminaliteit» van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) van 16 september 2019, bijlage bij de brief van de Ministers voor Milieu en Wonen en van Justitie en Veiligheid van 29 november 2019, Kamerstuk 22 343, nr. 287; de samenhangende rapporten «Een onzichtbaar probleem. Gebrek aan kwaliteit van data over milieucriminaliteit en -overtredingen» van 13 januari 2021 en «Handhaven in het duister. De aanpak van milieucriminaliteit en -overtredingen, deel 2» van 24 juni 2021, beide van de Algemene Rekenkamer, bijlagen bij de brieven van 20 januari 2021, respectievelijk 30 juni 2021, Kamerstuk 22 343, nrs. 294 en 297 en rapport «Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur» van 4 april 2021, bijlage bij de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat van 4 maart 2021, Kamerstuk 22 343, nr. 295

Antwoord 19

De EU tracht een betere samenwerking met China en andere relevante landen te bewerkstelligen om illegale handel in beschermde soorten te bestrijden. Nederland steunt dit initiatief.

Vraag 20

Kunt u bevestigen dat publicaties duidelijk maken dat de Chinese overheid inzet op verspreiding van TCM via de Nieuwe Zijderoute/Belt and Road Initiative en dat de verwachting is dat de illegale handel in bedreigde dieren en planten hierdoor zal toenemen?^{9, 10} Zo ja, bent u voornemens om hierover het gesprek aan te gaan met uw Chinese collega's? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 20

Bij mij zijn publicaties bekend waarin wordt gesteld dat de Chinese overheid inzet op verspreiding van TCM via de Nieuwe Zijderoute en dat een toename van de illegale handel wordt verwacht. Zie verder het antwoord op vraag 19.

Vraag 21

In hoeverre bent u het eens met de aanbeveling van de onderzoekers die erop aandringen dat het essentieel is dat de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) zich moet uitspreken tegen het gebruik van bedreigde dieren en planten in traditionele medicijnen? Bent u voornemens dit verzoek van de onderzoekers aan de WHO door te geleiden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 21

Zoals reeds benoemd in de beantwoording van vragen van het lid Van Esch en Wassenberg (22 januari 2024, kenmerk 2023Z19482), heeft de WHO een doorlopende strategie op traditionele medicijnen, de *WHO Traditional Medicine Strategy 2014–2023* (die is verlengd tot 2025). In deze strategie van de WHO wordt onder andere genoemd de natuurlijke hulpbronnen voor traditionele medicijnen te beschermen en te conserveren. Tijdens de 78ste World Health Assembly-vergadering in 2025 zal een ontwerp voor een nieuwe strategie voor de periode 2025–2034 worden voorgelegd. De WHO benadrukt dat tijdens de ontwikkeling van de *WHO traditional Medicine Strategy 2025–2034* er op wordt toegezien dat de CITES-regels omtrent internationale handel in bedreigde dier- en plantsoorten worden gewaarborgd.

Vraag 22

Bent u bereid om bij deze overleggen ook structureel aandacht te geven aan de illegale handel gedreven door TCM, aangezien Nederland naar voren komt als belangrijk doorvoer- en bestemmingsland van dit soort producten?

Antwoord 22

Zoals aangegeven in de beantwoording van vragen van het lid Van Esch (5 april 2023, kenmerk 2023Z04413), Van Esch en Wassenberg (5 september 2023, kenmerk 2023Z11324) en Van Esch en Wassenberg (22 januari 2024, kenmerk 2023Z19482), onderschrijft Nederland als handelsland een verantwoordelijkheid te hebben in het kader van de aanpak van illegale handel in bedreigde dier- en plantsoorten en zal Nederland waar opportuun het belang van de volksgezondheid, de dier- en plantgezondheid en bescherming van de biodiversiteit in internationale gremia blijven benadrukken.

⁹ HKTDC Research, 10 februari 2022, «China to Promote Traditional Chinese Medicine under Belt and Road Initiative» <https://research.hktdc.com/en/article/OTc2Mzc2Mjg4>

¹⁰ Reuters, 28 maart 2019, «As China pushes traditional medicine globally, illegal wildlife trade flourishes», <https://www.reuters.com/article/us-china-tcm/as-china-pushes-traditional-medicine-globally-illegal-wildlife-trade-flourishes-idUSKCN1R90D5/>